

Nord-Aurdal kommune

Rammer og retningslinjer for taksering i henhold til lov om eiendomsskatt

**Dokumentet er behandlet og godkjent i møte i
i skattetakstnemnda 09.03.07.**

**Dokumentet er endret etter at det er vedtatt endringer,
presiseringer eller redaksjonelle endringer i rammer og
retningslinjer i møter i takstnemnda 20.04.07, 15.06.07,
30.08.07 og 29.02.08.**

**Dokumentet er sist endret i møte i takstnemnda 29.02.08.
Sonekartene er endelig vedtatt i samme møte.**

Skattetakstnemnda og administrasjonen i Nord-Aurdal kommune har gjennomført en prosess for å komme fram til rammer og retningslinjer for gjennomføring av enkelttakseringer i Nord-Aurdal kommune. Dette dokumentet, "Rammer og retningslinjer for taksering i henhold til lov om eiendomsskatt", gjenspeiler resultatet fra denne prosessen.

Partene er enige om at dette dokumentet skal danne grunnlaget for taksering som gjennomføres i 2008, og for enkelttakseringer som skjer i perioden 2008 – 2017.

Overskattetakstnemnda er informert om rammer og retningslinjer for takseringen. Siktemålet er at skattetakstnemnd og overskattetakstnemnd gjennom dette dokumentet har etablert et felles grunnlag for vurdering av enkeltsaker.

Fagernes, 29.02.2008

Arne Grøndahl
Leder skattetakstnemnda

Innholdsfortegnelse

1. OM DETTE DOKUMENTET	4
1.1. HVA DOKUMENTET OMFATTER.....	4
2. TAKSERINGSMETODE.....	5
2.1. FAKTA OM EIENDOMMEN.....	5
2.2. VURDERING AV EIENDOMMEN.....	6
2.3. HÅNDTERING AV FAKTA OG INFORMASJON OM DEN ENKELTE EIENDOM.....	7
3. YTRE RAMMEBETINGELSER.....	7
3.1. JURIDISKE RAMMER.....	7
3.2. POLITISKE RAMMER.....	7
3.3. TEKNOLOGISKE RAMMER.....	8
4. SKATTETAKSTNEMNDAS HOVEDRAMMER FOR TAKSERINGEN.....	8
4.1. EIENDOMMENE SOM SKAL TAKSERES.....	8
4.2. ELEMENTER SOM INNGÅR I BEGREPET "FAST EIENDOM".....	8
4.3. GRUPPERING AV EIENDOMMER.....	9
4.4. SJABLONVERDIER FOR EIENDOMSGRUPPENE.....	9
4.5. SONEFAKTORER.....	11
5. RAMMER FOR ENKELTTAKSERINGER.....	12
5.1. OVERORDNETE KRAV.....	12
5.2. AREALSTØRRELSER.....	12
5.3. BRUK AV FAKTORER.....	12
5.4. BRUK AV PROTOKOLLTAKST.....	14
5.5. SEKSJONERTE EIENDOMMER.....	14
5.6. IKKE MÅLEVERDIG AREAL I GAB SOM LIKEVEL HAR TAKSERINGSVERDI:.....	14
5.7. DOKUMENTASJON AV FAKTA FEIL.....	14
5.8. JURIDISKE AVKLARINGER.....	14
6. GÅRDSBRUK OG SKOGBRUKSEIENDOMMER HAR FRITAK FRA EIENDOMSSKATT I HENHOLD TIL §5 I EIENDOMSSKATTELOVEN MED UNNTAK AV VÅNINGSHUS, KÅRBOLIG OG FRITIDSBYGNING TIL PRIVAT BRUK.....	15
7. RAMMER FOR KOMMUNIKASJON MED EIENDOMSBSITTERNE.....	15
7.1. ÅPEN OG PROAKTIV KOMMUNIKASJON.....	15
7.2. HOVEDAKTIVITETER OG HJELPEMIDLER.....	16
7.3. KRAV TIL KUNNSKAP.....	16
7.4. KOMMUNIKASJONSATFERD.....	16
7.5. HÅNDTERING AV UFORUTSETTE HENDELSER.....	16
8. SAKSBEHANDLING.....	17
9. KVALITETSSIKRING.....	17
9.1. DOKUMENTASJON.....	17
9.2. KVALITETSSIKRING AV METODE.....	17
9.3. RIKTIG SKATTESONE.....	17
8.5. RIKTIGE AREALER.....	17
8.6. RIKTIG KOMMUNIKASJON.....	17
8.7. RIKTIGE VURDERINGER.....	18
8.8. RIKTIG SAKSBEHANDLING.....	18
9 OPPLÈGG FOR BEHANDLING AV KLAGER PÅ TAKST OG FEIL.....	18
9.8. FEIL OG FEILOPPRETNING.....	18
9.9. BEHANDLING AV KLAGER.....	18
10 MILEPÆLER I FRAMDRIFTEN.....	18

11 VEDLEGG 19

1. Om dette dokumentet

Nord-Aurdal skal gjennomføre alminnelig taksering i hele kommunen. Arbeidet skal være gjennomført før 1. mars 2008. Dette dokumentet er resultatet fra en prosess der skattetakstnemnd, overskattetakstnemnd og administrasjonen har drøftet og tatt stilling til rammer og retningslinjer for taksering i kommunen.

Utgangspunktet for taksering av eiendommene er referert i byskattelovens §5:
”Ved takseringen ansættes eiendommens takstverdi til det beløp, som eiendommen efter sin beskaffenhet, anvendelighet og beliggenhet antages at kunde avhændes for under sedvanlige omsætningsforhold ved frit salg.”

Dette dokumentet beskriver hvilke hjelpemetoder som benyttes for å komme fram til en takst som samsvarer med byskattelovens §5 og skal bidra til at takstnivåene blir i henhold til skattetakstnemnda sine vurderinger. Dokumentet skal også bidra til mest mulig likebehandling av eiendomsbesitterne når taksering gjennomføres. Dokumentet gjelder helt til ny alminnelig takst gjennomføres i Nord-Aurdal kommune.

Sentralt i arbeidet er faktainformasjon om eiendommene som hentes fra kommunens GAB-register. Vedlagt følger ”Registrering i GAB – arealmåling og etasjedefinisjoner”

1.1. Hva dokumentet omfatter

Dette dokumentet tar stilling til:

Takseringsmetode

Valg av takseringsmetode er et viktig valg som påvirker likebehandlingen, totalkostnadene i prosjektet og kostnadene i forbindelse med daglig drift i etterkant av prosjektet.

Ytre rammebetingelse

Det foreligger tre sett ytre rammebetingelser som skattetakstnemnda må forholde seg til. Disse er:

- De juridiske rammene som foreligger for takseringsarbeidet
- De politiske rammene kommunestyret i Nord-Aurdal har trukket opp
- De mulighetene og begrensningene teknologien gir

Overordnede rammer satt av skattetakstnemnd

Gjennom dette dokumentet trekker skattetakstnemnda opp rammer som besiktigelsesmedarbeiderne skal holde seg innenfor ved taksering.

Slike rammer er:

- Gruppering av eiendommer
- Gjennomsnittlige verdier for eiendomsgrupper (sjablonverdier)
- Verdiforskjeller i ulike deler av skattesonene (sonefaktorer)

Dersom rammene avvikes ved enkelttakseringer, må dette begrunnes særskilt når takstforslaget legges fram for den sakkyndige nemnda.

Retningslinjer for bruk av indre faktor (forhold på eiendommen), ytre faktor (forhold rundt eiendommen) og kommentarer ved besiktigelse av enkelteiendommer

Dokumentet trekker opp retningslinjer for vurderinger av den enkelte eiendom. Dersom disse retningslinjene fravikes, må dette begrunnes særskilt.

Rammer for kommunikasjon med eiendomsbesitterne

Dokumentet tar stilling til opplegget for kommunikasjonen med eiendomsbesitterne og andre interesser i kommunen. Utvalgene mener at god kommunikasjon med eiendomsbesitterne kan bidra til riktige takster, likebehandling, bedre forståelse for takseringsarbeidet og lavere totalkostnader for prosjektet.

Kvalitetssikring

En viktig del av arbeidet en står overfor, er å hindre systemfeil eller enkeltfeil i takseringsarbeidet. Gjennom dette dokumentet tar en stilling til opplegg for kvalitetssikring av arbeidet.

Praktisk behandling i skattetakstnemnd

Dokumentet skisserer opplegg for behandling av forslag til enkelttakster i skattetakstnemnd. Arbeidsopplegg for overskattetakstnemnd tar en stilling til når klager på takst er kommet inn etter offentlig ettersyn.

Behandling av klager på takst og feil på takseringsgrunnlaget

Det vil komme inn klager pga uenighet i takst som følge av feil eller som følge av uenighet i vurderingene som er gjort. Dokumentet skisserer rammene og praktisk opplegg for feilhåndtering og behandling av klager på takst.

Framdrift og milepæler

Dokumentet viser viktige milepæler i arbeidet.

2. Takseringsmetode

Kommunen har valgt å taksere etter en metode som er utviklet i et samspill mellom Hamar og Trondheim kommuner og Geoservice AS. Metoden benyttes nå i stadig flere kommuner.

Taksten bygger på:

- Fakta om eiendommen
- Vurderinger av eiendommen

2.1. Fakta om eiendommen

Fakta om eiendommen er:

- Eierforhold (type eiendom, eiendomsidentifikasjon, eier og eierrepresentant)
- Tomtestørrelse, m²
- Faste installasjoner (identifiser installasjoner som skal tas med i taksten)
- Bygningstyper og bygningsstørrelser med arealtall for hver etasje

Faktaopplysninger om tomt og bygninger hentes fra GAB-registeret som er et offisielt register over Grunneiendommer, Adresser og Bygninger. Registreringer i GAB skjer i henhold til registreringsinstruksen utgitt av Statens Kartverk. I løpet av 2007 vil staten innføre Matrikkelen som vil erstatte GAB registeret og DEK, digitalt eiendomskart. Implementeringen av Matrikkelen må koordineres med gjennomføringen av alminnelig taksering i kommunen.

Når det gjelder areal på bygninger, tar en utgangspunkt i bruksareal (BRA) som grovt sett er arealet innenfor ytterveggene på bygningen. Arealet måles for hver etasje i bygningen. Vi grupperer etasjene i:

- Kjelleretasje
- Underetasje/sokkeletasje
- Hovedetasje
- Loftsetasje

Dette er samme gruppering som GAB-registeret benytter.

Nærmere beskrivelse av etasjedefinisjoner og arealmåling er beskrevet i eget vedlegg: ”Registrering i GAB – arealmåling og etasjedefinisjoner”.

2.2. Vurdering av eiendommen

Eiendommene vurderes gjennom dette dokumentet (generelle vurderinger) og ved besiktigelse (spesielle vurderinger).

Dokumentet:

Gjennom dokumentet vurderer vi og tar stilling til:

- en hensiktsmessig **gruppering** av eiendommer i skattesonen
- **sjablonsnittsverdier** for eiendomsgrupper. Kombinasjonen mellom arealstørrelser fordelt på etasjer og valgte sjablonverdier gir sjablontakster for eiendommene.
- eventuelle **sonevise forskjeller** på verdinivået for eiendomsgruppene. Valgte sonefaktor korrigerer sjablontaksten sammen med faktor for forhold rundt eiendommen (ytre faktor) og faktor for forhold på eiendommen (indre faktor).

Besiktigelse:

Gjennom besiktigelsen vurderer besiktigelsesmedarbeider om det er

- lokale forhold **rundt** eiendommen som medfører korreksjon av taksten.
- forhold **på** eiendommen som medfører korreksjon av taksten.

Vurderingene ved befaring skal følge de rammer og retningslinjer skattetakstnemnd har trukket opp.

Vurdering av eiendommer er vanskelig. Skattetakstnemnd i Nord-Aurdal kommune ber derfor om at en legger fire viktige retningslinjer til grunn for vurderingene ved besiktigelse:

- **Vær prinsipiell** (likebehandling). Rammedokumentet trekker opp prinsipper som en må være tro mot i forslag til enkelttakster.
- **Aksepter grovkornethet**. Besiktigelsen vil i hovedsak være en utvendig besiktigelse som gir grovkornete vurderinger.

- **Vær varsom.** Utvendig besiktigelse gir oss et grovkornet beslutningsgrunnlag som kan gi usikkerhet. Tvil bør komme eiendomsbesitter til gode.
- **Kalibrer medarbeiderne.** For at alle i prosjektet skal være samstemte mht vurderinger, ber skattetakstnemnd om at administrasjonen sørger for løpende kalibrering og kvalitetssikring gjennom faste faglige møter der alle aktørene som arbeider med vurderinger, deltar. Det legges opp til et meget systematisk takseringsopplegg der kalibrering av medarbeiderne blir viktig for å sikre kvalitet i arbeidet.

2.3. Håndtering av fakta og informasjon om den enkelte eiendom

Kommunen har anskaffet et fagsystem for håndtering av eiendomsskattefaglig informasjon (KomTek Eskatt). Fagsystemet håndteres alle aktiviteter og beslutninger som skjer i hele den komplekse takseringsprosessen.

3. Ytre rammebetingelser

3.1. Juridiske rammer

Lovverket, uttalelser fra finansdepartementet og andre juridiske miljøer og rettsavgjørelser trekker opp de juridiske rammene for takserings- og forvaltningsarbeidet knyttet til lov om eiendomsskatt. Området er komplekst da lov av 1975 bare delvis er vedtatt tatt i bruk. Juridisk problemstillinger som spesielt er vurdert i forbindelse med dette dokumentet er:

- Fritak fra eiendomsskatt
- Takseringsmessige konsekvenser av differensiering av skattesatser
- Taksering av våningshus på gardsbruk
- Taksering av seksjonerte eiendommer.

3.2. Politiske rammer

Kommunestyrets rammevedtak påvirker takseringsarbeidet. Det gjelder:

Skattesone

Kommunestyret har gjort vedtak om utskrivning av eiendomsskatt i hele Nord-Aurdal kommune. Alle eiendommer innenfor dette området skal takseres med unntak av eiendommer som får fritak fra eiendomsskatt i henhold til eiendomsskattelovens §5.

Vedtekter

Nord-Aurdal kommune har tatt stilling til vedtekter som trekker opp rammer for arbeidet knyttet til alminnelig taksering og forvaltning av lov om eiendomsskatt. Vedtektene avklarer bl.a. at kommunen skal benytte besiktigelsesmedarbeidere som legger fram forslag til takster på eiendommene til skattetakstnemnd.

Tidsrammer

Kommunestyrets vedtak om at nye takster skal benyttes som grunnlag for utskrivning av eiendomsskatt for 2008, gjør medfører at skattetakstnemnda skal være ferdig med alminnelig taksering innen 1. mars 2008.

Fritak

Kommunestyret skal ved de årlige budsjettbehandlingene ta stilling til om eiendomsgrupper som er beskrevet i §7 i eiendomsskatteloven skal ha fritak fra eiendomsskatt. Slike vedtak skal i etterkant følges opp med liste over enkelteiendommer som skal ha fritak etter §5 og §7 i eiendomsskatteloven. Administrasjonen skal legge listene fram for skattetakstnemnda til kvalitetssjekk før listene behandles formelt i kommunestyret.

Bunnfradrag

Kommunestyret kan innføre bunnfradrag for selvstendige boenheter. Kommunestyret tar hvert år stilling til bruk av bunnfradrag ved beregning av eiendomsskatt. Bunnfradraget påvirker ikke takseringsarbeidet. Administrasjonen må sørge for at det til enhver tid foreligger oversikt over selvstendige boenheter i kommunen som skal ha bunnfradrag.

Skattesats

Kommunestyret tar hvert år stilling til skattesats for eiendomsskatt. Skattesatsen skal ikke overstige 7 promille.

3.3. Teknologiske rammer

Kommunen benytter KomTek eiendomsskatt, et faglig IT-verktøy for eiendomsskatt som tar utgangspunkt i GAB registeret og som samspiller med andre systemer kommunen benytter (faktureringsystem, kartsystem, saksbehandlersystem). I takseringsarbeidet må derfor kommunen ta utgangspunkt i eiendomsgrupperingene og arealmålingsmetodene i GAB.

4. Skattetakstnemndas hovedrammer for takseringen

4.1. Eiendommene som skal takseres

Alle faste eiendommer i Nord-Aurdal skal takseres med unntak av eiendommer som har fritak etter §5 i eiendomsskatteloven. En taksering av disse eiendommene vil eventuelt skje dersom eiendommene av ulike årsaker skal betale eiendomsskatt. Eiendommer som kan ha fritak fra eiendomsskatt etter §7 i eiendomsskatteloven, takseres nå.

4.2. Elementer som inngår i begrepet "fast eiendom"

Eiendommene som skal takseres kan bestå av tre hovedelementer:

- Tomt
- Bygninger
- Faste anlegg og installasjoner

Faste anlegg og installasjoner kan bestå av faste driftsmidler i industrieiendommer og spesielle anlegg som kaier, veger, parkeringsplasser etc. Disse anleggene vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Ved taksering vurderes alle elementene, men takstforslaget viser takst for eiendommen som helhet.

4.3. Gruppering av eiendommer

Utgangspunktet for gruppering av eiendommer som skal takseres, er bygningstypene i GAB-registeret, dvs. bygningenes funksjon. Skattetakstnemnd i Nord-Aurdal kommune ønsker å gruppere eiendommene slik:

Enebolig, tomannsbolig unntatt boligtype 112 (110, 120)
Enebolig med sokkelleilighet (112)
Rekkehus, kjedehus, andre småhus (130, 190)
Våningshus (113)
Terrassehus og blokker (140, 150)
Fritidsboliger (160, 170)
Boliggarasjer og uthus (180)
Industri (210, 220, 290)
Lagerbygning (230)
Fiskeri og landbruksbygninger (240)
Kontor-, forretningsbygg (300)
Samferdsels og kommunikasjonsbygninger (400)
Hotell og restaurantbygninger (500)
Kultur og forskningsbygninger (600)
Helsebygninger (700)
Fengselsbygninger, beredskapsbygninger mv (800)
Tomt

Flere eiendommer i Nord-Aurdal har blandet bruk. I GAB-registeret blir slike eiendommer lagt til det bruksområdet som har størst arealdel i bygningen. Det betyr eksempelvis at et forretningsbygg der 49 % av bruksarealet er boliger og 51 % av arealet er forretning, blir gruppert under kategori ”forretning og kontor”. Tilsvarende bygning med 51 % bolig og 49 % forretning blir gruppert under kategori ”bolig”. I tilfeller der bygninger har ulike funksjoner, takseres hver funksjon for seg.

4.4. Sjablonverdier for eiendomsgruppene

Sjablonverdiene for eiendomsgrupper er valgt etter at skattetakstnemnd har innhentet informasjon om omsetningstall for bygninger, husleienivå og gjenanskaffelsesverdier. Nemnda har valgt å sette forsiktige sjablonverdier på alle bygningsfunksjoner da verdiutviklingen på bygninger i kommunen vurderes som usikker.

Nemnda tar utgangspunkt i en gjennomsnittsbygning fra 2006 når en fastsetter sjabloner. Ved besiktigelse reduserer en for standard og kvalitet på boligen. Alder på boligen benyttes for å indikere standard.

På grunnlag av faktainformasjon og vurderinger som er hentet inn, fastsetter skattetakstnemnd sjablonverdiene inkludert etasjefaktorer og sonefaktorer til de enkelte eiendomsgruppene som nedenfor.

Sjablonverdier på tomter og hovedetasjer på bygninger (bruksareal på bygning):

Sjablonene i tabellen nedenfor gjenspeiler verdien på bygninger uten kvalitetssvikt og med standard tilsvarende bygninger som bygges i 2007. Dette betyr at bygninger med kvalitetssvikt eller med lavere standard enn 2007 standard får reduksjon i forhold til sjablonverdiene i tabellen.

Tomter og bygninger	Enhet	Pris (kr)
Enebolig, tomannsbolig	Pr m2	9000
Enebolig med sokkelleilighet (112)	Pr m2	9000
Rekkehus, kjedehus, andre småhus	Pr m2	11000
Våningshus	Pr m2	6000
Terrassehus og blokker	Pr m2	11000
Fritidsboliger	Pr m2	9000
Boliggarasjer og uthus	Pr m2	1500
Industri	Pr m2	3000
Lagerbygning, isolert	Pr. m2	2000
Lagerbygning, uisolert	Pr m2	1000
Kontor- og forretningsbygg	Pr m2	4000
Hotell og restaurant	Pr m2	4000
Samferdsels og kommunikasjonsbygninger	Pr m2	4000
Kultur og forskningsbygninger	Pr m2	4000
Helsebygninger	Pr m2	4000
Fengselsbygninger, beredskapsbygninger mv	Pr m2	4000
Tomt, bolig *	Pr m2	50
Tomt fritidseiendom *	Pr m2	50
Tomt, næring *	Pr m2	50

* Det skal regnes maksimalt 1000 m2 for tomt.

Sjablonverdier på spesielle bygninger:

- Brakkerigger (boligbrakker) takseres til kr 500,- pr kvm
- Plasthaller takseres til kr 500,- pr kvm
- Drivhus takseres til kr 500,- pr kvm
- Silobygninger takseres til kr 500,- pr kvm og pr 5. høydemeter
- Vinterhager takseres til kr 500,- pr kvm
- Areal under bakken, sprengt inn i fjell skal takseres.

Bygninger som ikke tas med i takstgrunlaget:

- Carporter har uvesentlig verdi og tas ikke med i takstgrunlaget.

Etasjefaktorer

Ved hjelp av etasjefaktorer settes gjennomsnittsverdier på de ulike etasjene i en bygning, med utgangspunkt i hva som er vanlig funksjon i den aktuelle etasje.

Etasjefaktorer for boliger, fritidsboliger, terrassehus, boligblokker:

Etasjer	Etasjefaktor
Hovedetasje	1,0
Loft	0
Underetasje	0,5

Kjeller	0,2
---------	-----

Vi snakker om loft med loftsfunksjon som blir null i verdi.

Bolig med ekstra leilighet i sokkel, bygningsgruppe (112) i GAB, får etasjefaktor 0,8 for underetasjen.

Etasjefaktorer for øvrige bygningsgrupper:

Etasjer	Etasjefaktor
Hovedetasje	1,0
Loft	0,3
Underetasje	0,8
Kjeller	0,5

Parkering og garasjer har samme verdi i alle etasjetyper.

4.5. Sonefaktorer

På grunnlag av en totalvurdering velger skattetakstnemnda å benytte slike sonefaktorer for eiendommer. Det vises til vedlagte kart for detaljert soneavgrensning.

Boligeiendommer og våningshus:

Sted	Sonefaktor
Sone 1 Leira og Fagernes	1,0
Sone 2 Aurdal og regulerte og tilrettelagte tomtefelt i Vestringsbygda, Skrautvål, Ulnes og Bjørge	0,8
Sone 3 Resten av kommunen	0,6

Det vises til vedlagte kart som spesifiserer soneavgrensningen.

Fritidseiendommer:

Sted	Sonefaktor
Sone1 Deler av Aurdalsåsen	1,0
Sone 2 Området ved Gomobu	0,8
Sone 3 Resten av kommunen	0,6

Det vises til vedlagte kart som spesifiserer soneavgrensningen

Næringseiendommer:

Sted	Sonefaktor
Sone 1 Fagernes og Leira	1,0
Sone 2 Resten av kommunen	0,6

Hva spiller inn:

- Avstand til sentrum og sentrumsfunksjoner for bolig
- Tilgjengelig for næringseiendommer mht råstoffer, service og marked
- Tilgang på offentlige tjenester som vannforsyning, avløp, renovasjon og vegatkomst.
- Tilgjengelighet til skianlegg for fritidseiendommene.

5. Rammer for enkelttakseringer

For å sikre mest mulig likebehandling, ønsker skattetakstnemnd å trekke opp rammer og retningslinjer for besiktigelse og taksering av enkelteiendommer.

Alle eiendommer skal besiktiges. Som hovedregel gjennomføres utvendig besiktigelse. Det gjennomføres innvendig besiktigelse når det er åpenbart at utvendig besiktigelse ikke gir nok grunnlag sammen med annen informasjon til å foreta en taksering, eller når eiendomsbesitter ber om det.

5.1. Overordnede krav

Rammer

De politiske, juridiske og teknologiske rammene må overholdes.

Metode

Metoden som skattetakstnemnd har vedtatt og som er beskrevet i dette dokumentet, skal benyttes. Dersom annen metode benyttes, må dette begrunnes.

Framdrift

Vedtatt framdriftsplan skal holdes. Dersom en får avvik her, skal skattetakstnemnd bli orientert om dette.

5.2. Arealstørrelser

Ved arealberegninger skal bruksareal (BRA) på bygningen benyttes. Dette arealet hentes fra kommunens GAB-register. Arealet på tomter hentes fra kommunens GAB-register evt. fra kommunens digitale eiendomskart (DEK).

5.3. Bruk av faktorer

Skattetakstnemnd benytter ytre faktor og indre faktor i takseringsarbeidet slik:

Ytre faktor:

Takstnemnda kan benytte ytre faktor dersom enkelteiendommers verdi påvirkes av spesielle lokale forhold **rundt** eiendommen.

Indre faktor:

Indre faktor benyttes for å korrigere sjablontaksten ut fra forhold **på** eiendommen.

Funksjonalitet, standard og kvalitet kan variere fra eiendom til eiendom.

- **Eksempler på lav funksjonalitet** kan være store våningshus med lite hensiktsmessige arealløsninger i forhold til dagens bruk. Et annet eksempel er gamle driftsbygninger i landbruket, fiskebruk etc. som har fått ny funksjon.
- **Eksempler på lav standard** kan være dårlig isolerte bygninger med enkle vinduer.
- **Eksempler på lav kvalitet** kan være råtne vinduer, drenering som ikke fungerer, setninger i fundament.

Retningsgivende for bruk av indre faktor i forhold til bygningens standard og kvalitet er:

A) Bygningens alder (byggear)

Byggear vil i de fleste tilfeller gi en pekepinn mht bygningsmassens standard, og kan derfor benyttes som utgangspunkt for den videre skjønnsmessige vurdering av eiendommen med tilhørende bygningsmasse.

Byggeperiode	Indre faktor
1997 - 2007	1,0
1987 – 1996	0,9
1978 – 1986	0,8
1967 – 1977	0,7
1966 og før	0,6

Vesentlige skader på bygninger håndteres i tillegg. Her reduseres taksten tilsvarende hva det koster å utbedre skadene.

B) Bygningsmessig tilstand

- Fremskredet forfall på bygninger som ikke er i bruk vurderes som restaureringsobjekt som får faktor ned til 0,2.
- Rivningsobjekt med frakoblet vannforsyning og strøm settes bygningsverdi til 0
- Ved taksering av uisolerte lagerbygninger tar en utgangspunkt i 1000 kr/m².

C) Bygninger med eternittkledning og eternittak

Bygninger med eternittkledning som ikke har kvalitetsavvik, reduseres med 0,05 i indre faktor. Dersom bygningen i tillegg har eternittak reduseres indre faktor med ytterligere 0,05. Dersom eternitten i tillegg er skadet (kvalitetssvikt), vurderes et fratrekk tilsvarende hva det koster å utbedre skaden på samme måte som en vurderer andre kvalitetsavvik i forhold til gjennomsnittseiendommene.

D) Spesielle forhold

- Gamle hus med historisk verdi må vurderes særskilt.
- Tømmerhus. Gamle tømmerkonstruksjoner er standardmessig like gode som nye. Her skiller isolasjon i gulv, vinduer og isolasjon i tak.
- Gamle hus med nye tilbygg håndteres gjennom endringsprotokoll.
- I noen store bygninger er bare en del i praktisk bruk. Da tar vi utgangspunkt i praktisk bruk. Øvrige arealer takseres som bod. Slike eiendommer legges fram som spesielle saker.
- Er deler av bygningsmassen restaurert/renovert må en se på hvor stor del av bygningsmassen som er standard- eller kvalitetshevet i forhold til totalmassen, og ut fra det foreta en faktorjustering.
- Det skilles mellom tiltak gjort på bygning for **å holde bygningen ved like** (skifte kledning, reparere skader etc) og tiltak som er gjort for **å standardheve bygningen** (standardheve vinduer, isolere, etc) I de tilfeller hvor bygningsmassen krever reparasjoner i tillegg til nødvendig vedlikehold reduseres faktor i forhold til hva det vil koste å utbedre

de påpekte mangler. Nødvendige mangler må dokumenteres gjennom kommentarer fra besiktiger.

- Bygninger som er totalrenovert kan maksimalt få en faktorheving på 0,2.

Punktene A-D gjelder alle typer bebyggelse, inkludert næringsbygg og fritidsboliger.

E) Fritidseiendommer

Fritidsboliger kan variere sterkt i standard og kvalitet. Dette vises gjennom bruk av indre faktor.

Indre faktor:

- Reduserer for standard som for boligbebyggelse
- Reduserer for kvalitetssvikt som for annen bebyggelse

5.4. Bruk av protokolltakst

Takstnemnda kan vurdere bruk av protokolltakst der ytre eller indre faktor avviker vesentlig.

5.5. Seksjonerte eiendommer:

For seksjonerte eiendommer takseres hver seksjon som eget skatteobjekt. En tar utgangspunkt i bruksrett. Melding om takst og skatt sendes til den enkelte seksjonseier.

5.6. Ikke måleverdig areal i GAB som likevel har takseringsverdi:

Det kan finnes tilfeller der bygningsdeler eller etasjer ikke er definert som måleverdig i GAB, men som helt klart har takseringsmessig verdi. Slike tilfeller identifiseres under besiktigelse, anmerkes vurderes gjennom bruk av indre faktor. Slike saker legges fram som spesielle saker for skattetakstnemnd.

5.7. Dokumentasjon av faktafeil

Dersom besiktiger oppdager avvik i fakta i forhold til takseringsgrunnlaget, skal besiktiger måle inn riktige arealverdier slik at administrasjonen kan korrigere takseringsgrunnlaget.

5.8. Juridiske avklaringer

Lovverket, uttalelser fra finansdepartementet og rettsavgjørelser trekker opp de juridiske rammene for takserings- og forvaltningsarbeidet knyttet til lov om eiendomsskatt.

Nedenfor gjennomgås noen viktige juridiske avklaringer som vil være viktig for Nord-Aurdal kommune i forbindelse med alminnelig omtaksering.

Det er eiendommen som objekt som skal takseres

Det legges ikke vesentlig vekt på eiendommens potensial. Det er eiendommen som objekt slik den framstår per 1. januar 2008, som takseres.

Privatrettslige avtaler og heftelser skal ikke vektlegges i særlig grad ved taksering

Det er eiendommen som objekt som skal takseres. Hvem som drar nytte av eiendommen gjennom eksempelvis private avtaler, skal ikke vurderes. Eksempelvis vil en avtale om boret rett ikke påvirke taksten.

Festetomter med langsiktige festekontrakter skal vurderes som selveiertomt

Med langsiktighet menes festekontrakt med mulighet til forlengelse og/eller innløsning av kontrakt. Alle boliger og fritidseiendommer har mulighet for forlengelse av kontrakt.

Statlige og kommunalt eide AS

Alle organisasjoner som før var del av kommunens eller statens virksomhet og som nå er omdannet til offentlig eide AS og dermed egne, juridiske organisasjoner, skal betale eiendomsskatt på lik linje med andre juridiske organisasjoner dersom lovverk eller forskrift til lovverket ikke entydig sier noe annet.

Administrasjonsdelen i høgskole/universitet og i sykehus skal betale eiendomsskatt

Det foreligger egen forskrift om avgrensning av eiendomsskatt på statlig eiendom.

Hvilke eiendommer som skal ha fritak iht. eiendomsskattelovens § 5, er ikke gjenstand for politisk vurdering

Administrasjonen setter opp liste som skattetakstnemnd vurderer. Listen legges fram for kommunestyret til orientering.

6. Gårdsbruk og skogbrukseiendommer har fritak fra eiendomsskatt i henhold til §5 i eiendomsskatteloven med unntak av våningshus, kårbolig og fritidsbygning til privat bruk.

Nedenfor avklares hva kommunen vurderer som gårdbruk og skogeiendommer som skal ha fritak:

- All innmark og utmark. Dette betyr alle LNF områder der det ikke er oppført våningshus, bolig, fritidsbygning næringsbygning eller næringsanlegg.
- Alle bygninger som har eller har hatt funksjon som driftsbygning i landbruket dersom disse ikke har fått en ny, klar funksjon. Dersom opprinnelige driftsbygninger har fått helt eller delvis ny funksjon, takseres den delen av bygningen som har fått ny funksjon.
- Bygninger knyttet til delaktiviteter som sagbruk, pelsdyrvirksomhet, hønseri, etc vurderes som driftsbygninger.

7. Rammer for kommunikasjon med eiendomsbesitterne

Skattetakstnemnda er ansvarlig for takstene som legges ut til offentlig ettersyn. Nemnda har derfor interesse av at eiendomsbesitterne har kunnskaper om hvordan takseringen er lagt opp og hvilke rettigheter eiendomsbesitter har i forbindelse med takseringen.

Nedenfor følger strategi og konkrete tiltak når det gjelder kommunikasjon.

7.1. Åpen og proaktiv kommunikasjon

- Alle som ønsker det, får innsyn i takseringsgrunnlaget for sin egen eiendom både når det gjelder metode for taksering, faktagrunnlag, sjabloner og vurderinger.
- Informer med sikte på å skape bred forståelse for omtakseringen. Vi skiller mellom politisk informasjon og administrativ informasjon, men samordner denne slik at informasjonen blir enkel å motta for eiendomsbesitter.
- Vi informerer om problemstillinger som vi av erfaring vet eiendomsbesitterne spør om. Dette skal bidra til at eiendomsbesitterne får informasjon de etterspør og at prosjektet får mindre enkelthenvendelser.

- Vi krever skriftlige henvendelser fra eiendomsbesitterne når det gjelder henvendelser om faktafeil der de dokumenterer feilene.
- Vi godtar muntlige henvendelser når det gjelder henvendelser om å delta ved besiktigelse.
- Vi utarbeider et eget opplegg for kommunikasjon i forbindelse med utlegging av takster til offentlig ettersyn.
- Kommunen bør informere sine innbyggere om §7 i lov om eiendomsskatt slik at innbyggerne i størst mulig grad har informasjon om hva loven sier og hva kommunestyret har vedtatt om bruk av §7.
- Det skal gis informasjon om beregningsmetode ved taksering i forbindelse med utsending av brev om takst og skatt.

7.2. Hovedaktiviteter og hjelpemidler

Her henvises til egen kommunikasjonsplan for takseringen i Nord-Aurdal kommune.

7.3. Krav til kunnskap

Alle som skal kommunisere med publikum skal kalibreres slik at de kan informere om:

- Lovgrunnlag og viktige elementer i lovgrunnlaget
- Politiske rammer for arbeidet
- Rammer som skattetakstnemnd trekker opp, herunder
  - Takseringsmetode
  - Gruppering av eiendommer
  - Metode for arealberegning
  - Sjabloner som benyttes
  - Metode for vurderinger av eiendommene

Administrasjonen bes se til at alle som skal kommunisere med eiendomsbesitterne har kunnskap om taksering som spesifisert ovenfor.

7.4. Kommunikasjonsatferd

Prosjektet vil få mange typer henvendelser. Viktige rammer for atferden er:

- Skill klart mellom takseringsfaglige henvendelser og politiske henvendelser. Henvis politiske henvendelser til politisk ledelse.
- Vær vennlig, presis, imøtekommende og fast. Henvendelser som avviker vanlig høflighet, henvises til prosjektleder eller til rådmannen.
- Muntlige henvendelser besvares muntlig. Skriftlige henvendelser besvares skriftlig.

7.5. Håndtering av uforutsette hendelser

Prosjektet vil oppleve uforutsette hendelser. Håndtering av slike hendelser kan ikke planlegges, men en kan trekke opp rammer for håndteringen med sikte på å samordne håndteringen og å sikre at håndteringen skjer på riktig nivå i kommunen (prosjektledelse, administrativ ledelse, politisk ledelse).

Den som registrerer uforutsette hendelser, melder fra slik at prosjektledelse, rådmann og leder i den sakkyndige nemnda får informasjon om hendelsen. Rådmann og leder i den sakkyndige nemnda vurderer om ordfører skal informeres. Ledelsen avklarer håndtering av uforutsette hendelser i hvert enkelt tilfelle.

8. Saksbehandling

Skattetakstnemnd får tilsendt takstlister for kontroll. Takstlistene har informasjon om eier, eieradresse, sjablontakst, valg av ytre og indre faktor for den enkelte eiendom, forslag til takst og tidspunkt og pris ved siste frie omsetning. Nemndmedlemmene anmerker eiendommer som de ønsker skal gjennomgås spesielt i møte.

Skattetakstnemnd gjennomgår listene i plenum med storskjerm der en har anledning til å undersøke takseringsgrunnlaget for eiendommene. Nemnda gjør stikkprøver for å sjekke ut at rammene angitt i dette dokumentet følges.

Administrasjonen viser temakart som viser sonefaktor, ytre faktor og indre faktor og skråfotos som viser den enkelte eiendom. Disse kartene og fotoene benyttes spesielt for å sikre likebehandling av eiendomsbesitterne.

Enkelt saker som er vanskelige å vurdere, registreres av administrasjonen og legges fram for skattetakstnemnd som enkelt saker.

9. Kvalitetssikring

9.1. Dokumentasjon

Dokumentasjon av virksomheten er viktig. Det gjelder både dokumentasjon av grunnlag for takseringen og dokumentasjon av saksbehandlingen knyttet til takseringen.

9.2. Kvalitetssikring av metode

Alle prosjektmedarbeidere må kjenne de rammer og retningslinjer for takseringen som er gitt av skattetakstnemnd. Ukentlige møter mellom besiktigelsesmedarbeidere og besiktigelsesleder skal bidra til at evt. avvik fra metode og rammer håndteres.

9.3. Riktig skattesone

Hele Nord-Aurdal kommune.

8.4 Riktig eiendomsregister

Kommunen har et godt digitalt eiendomskart. Kartet vaskes mot GAB-registeret for å sikre at alle eiendommene innenfor skattesonen identifiseres.

8.5 Riktige arealer

Fakta om eiendommer og adresser sendes eiendomsbesitter som gis anledning til å melde eventuelle avvik.

Besiktigelsesmedarbeidere registrerer avvik i forhold til registrert/godkjent bruk.

8.6 Riktig kommunikasjon

Administrasjonen skal se til at prosjektmedarbeidere følger opp kommunikasjonen i henhold til rammer gitt i dette dokumentet. Gjennom jevnlige møter skal administrasjonen se til at administrasjon, politisk ledelse og de sakkyndige nemndene til enhver tid er kalibrert mht kommunikasjon med eiendomsbesittere og media.

8.7 Riktige vurderinger

Det må legges stor innsats i kalibrering av vurderingene knyttet til taksering. Dette gjelder spesielt besiktigelsesmedarbeidere og medlemmene i skattetakstnemnd og overskattetakstnemnd.

Dokument ”Rammer og retningslinjer for taksering i henhold til lov om eiendomsskatt”

skal bidra til riktig taksering gjennom riktig

- gruppering av eiendommer
- fastsetting av gjennomsnittsverdier på eiendomsgrupper (sjabloner)
- valg av sonefaktorer
- retningslinjer for bruk av ytre faktor og indre faktor ved besiktigelse

Besiktigelse og kommunikasjonen med eiendomsbesitterne skal bidra til riktig taksering gjennom kvalitetssikring av faktainformasjon og registrering av spesielle forhold på eiendommene.

8.8 Riktig saksbehandling

Alle takstvedtak gjøres foreløpige inntil skattetakstnemnd har gjennomgått alle takstforslag. Når det foreligger foreløpige vedtak på alle eiendommer, vurderer skattetakstnemnd prinsipper, takstnivåer og takstforskjeller på nytt. Dette for å revurdere om valgte parametere og prinsipper for enkelttakseringer er riktige. Skattetakstnemnd kan nå justere gjennom endring av rammene for takseringen, for deretter å gjøre endelige takstvedtak.

9 Opplegg for behandling av klager på takst og feil

Offentlig ettersyn og behandling av klager på takst er viktige elementer i arbeidet med å sikre likebehandling av eiendomsbesitterne. Behandlingen av takster bør få sterkt kvalitetsfokus. Ved siden av den enkelte eiendomsbesitter har også formannskapet klageadgang på takster fastsatt av skattetakstnemnd. Praktisk opplegg for klagebehandling kan kommunen ta stilling til når resultatet fra offentlig ettersyn foreligger.

9.8 Feil og feiloppretting

Dersom skattetakstnemnd har gjort åpenbare feil, kan dette rettes opp av nemnda selv. Saken bringes ikke fram for overskattetakstnemnd. Ved feilretting av takst skal eiendomsbesitter få nye tre ukers klagefrist på ny takst.

9.9 Behandling av klager

Det finnes flere metoder for praktisk behandling av klager på takst. Det praktiske behandlingsopplegget kan nemndene ta stilling til seinere i prosessen.

Administrasjonen skal uansett valg av opplegg for klagebehandling:

- Journalføre og skanne alle klager og henvendelser om feil
- Kategorisere klager og henvendelser om feil

10 Milepæler i framdriften

Skattetakstnemnden er ansvarlig for takseringen og at framdriften i arbeidet skjer innenfor rammene som lovverket og kommunestyret trekker opp.

Administrasjonen bes om å utarbeide planer og rapporter for arbeidet der disse rammene inngår:

- Alle rammeavklaringer og all tilrettelegging skal være gjennomført innen utgangen av april 2007.
- GAB standardheves på grunnlag av kommunens eiendomsarkiv innen utgangen av juni 2007.
- Innmåling av bygninger i terrenget skjer i forbindelse med besiktigelse
- Det sendes ut informasjon om eiendomsskatt og alminnelig taksering til eiendomsbesitterne i løpet av april.
- Faktagrunnlaget for den enkelte takst sendes ut til eiendomsbesitter i forbindelse med offentlig ettersyn og utsending av melding om skatt og takst.
- Foreløpig behandling av takster i skattetakstnemnd behandles fortløpende etter hvert som takstforslag foreligger. Endelige vedtak av takster skjer innen utgangen av november 2007
- Melding om skatt og takst og utlegging av takster til offentlig ettersyn skjer i januar 2008
- Behandling av klager på takst skjer i perioden februar - mai 2008.
- Første utsending av faktura for eiendomsskatt skjer i februar 2008

11 Vedlegg.

- Kart som viser soneinndeling:
  - Fagernes og Leira
  - Ulnesøya
  - Gomostølen
  - Vestringsbygda
  - Skrautvål
  - Bjørgo
  - Aurdal og Aurdalsåsen.